

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**РОЛЬ ТА МІСЦЕ ПРАВООХОРОННИХ
ОРГАНІВ У РОЗБУДОВІ ДЕМОКРАТИЧНОЇ
ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ**

**Матеріали
XV Міжнародної науково-практичної
конференції**

22 березня 2023 року

**Одеса
ОДУВС
2023**

УДК 351.74
P68

*Статті друкуються в авторському варіанті.
Оргкомітет дозволив собі лише скорочення статей, які суттєво
перевищували пропоновані обсяги*

P68 Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави: матеріали XV міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса, 22 березня 2023 р. Одеса: ОДУВС, 2023. 362 с.

УДК 351.74

© ОДУВС, 2023

АДМІНІСТРАТИВНИЙ РОЗСУД В ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

*Ярмакі Х.П., доктор юридичних наук, професор,
Одеській державний університет внутрішніх справ*

Діяльність суб'єктів публічної адміністрації охоплює широкий сегмент суспільних відносин у різноманітних сферах життєдіяльності нашого суспільства. Під час здійснення суб'єктами публічної адміністрації управлінських функцій має бути дотримано принцип верховенства права, який, крім іншого, детермінується через заборону зловживання дискреційними повноваженнями.

На законодавчому рівні не надано визначення «дискреційні повноваження», однак у Методології проведення антикорупційної експертизи затвердженій Наказом Міністерства юстиції України від 23.06.2016 р. було надано тлумачення поняття «дискреційні повноваження», яке є тісно пов'язаним із поняттям «адміністративний розсуд у діяльності публічної адміністрації», тому що за допомогою адміністративного розсуду відображається одне й те саме, що і в дискреційних повноваженнях – спосіб реалізації компетенції суб'єктів публічної адміністрації.

У великому тлумачному словнику сучасної української мови розсуд визначається як «Рішення, висновок на свій, власний розсуд» [1. С.75]. У зарубіжних країнах існують різноманітні погляди на правову природу розсуду та його значення в публічному адмініструванні. Деякі дослідники вважають дискреційні повноваження суб'єктів публічної адміністрації порушенням принципу верховенства права, інші вважають, що названі повноваження є необхідними в силу сутності та правової природи публічного адміністрування. Авторський колектив підручника Адміністративне право України (повний курс) 2019 р. Галушко В., Діхтієвський П., Кузьменко О. та ін. визначають адміністративний

розсуд як визначені нормами адміністративного права межі щодо можливої адміністративної діяльності суб'єкта публічної адміністрації під час забезпечення прав, свобод і законних інтересів приватних осіб та публічного інтересу суспільства [2. С.188]. Враховуючи викладене можна вважати, що адміністративний розсуд - це визначений нормою права певний ступінь свободи органу публічної адміністрації, його посадової чи службової особи у вирішенні підвідомчої йому справи або питання, який надається з метою прийняття раціонального, оптимального та законного рішення у справі, в межах його компетенції та конкретної адміністративно-правової норми з урахуванням публічного та приватного інтересів завдяки чому реалізуються надані йому дискреційні повноваження [3. С.201].

Органи та посадові особи поліції, як і інші органи та посадові особи публічної адміністрації України, у межах чинного законодавства використовують адміністративний розсуд при вирішенні різних категорії адміністративних справ, застосуванні заходів адміністративного примусу та у внутрішньо-організаційній діяльності служб та підрозділів поліції,

При застосуванні адміністративного розсуду суб'єкти публічної адміністрації на перше місце повинні ставити не приватний, а публічний інтерес. На розсуд посадових та службових осіб здійснюють вплив наступні фактори: традиції що склалися, менталітет, рівень правосвідомості, наявність особистих життєвих принципів. Так, чиновник, що має високий рівень освіти, досвід роботи в органах публічної адміністрації, однак в нього відсутні морально – етичні принципи, управлінське рішення приймає не на користь суспільства, а спрямовує це рішення на власний інтерес або інтерес наблизених до нього осіб. [4.С.140].

Адміністративний розсуд повинен застосовуватись тільки в межах закону, оскільки законодавство визначає підстави та мету його здійснення, інакше діяльність суб'єктів публічної адміністрації переростає у свавілля. Адміністративний розсуд спрямований на забезпечення гнучкого реагування на конкретні ситуації і є механізмом інтелектуально-вольової поведінки правозастосувача, у структуру якого включаються наступні елементи: 1) правильно зрозумілий публічний інтерес і співвідношення з ним можливих дій і рішень у межах особистих повноважень; 2) розробка установки і формування відповідної мотивації; 3) оцінка альтернативи юридичних дій і рішень та обґрунтування їх вибору; 4) здійснення юридичних дій або їх не вчинення (якщо вони обумовлені рівнем компетентності), прийняття рішень; 5) прийняття по справі рішення на основі норм права, що відносять його прийняття до розсуду відповідного органу публічної адміністрації чи посадової особи.

Адміністративний розсуд поліцією застосовується за різних підстав та умов, тому є доцільним здійснити класифікацію адміністративного розсуду, якій застосовується поліцією.

Першою основою класифікації адміністративного розсуду є ступінь визначеності норми адміністративного права. Поділ правових норм на формально визначені (імперативні) та відносно визначені (диспозитивні), визначає

ступінь і вид юридичної регламентації поведінки адресатів норм, міру їх самостійності у процесі застосування правових норм.

Формальна визначеність передбачає перш за все точність та ясність правових приписів, наприклад застосування штрафу за адміністративне правопорушення. Відносно визначені норми не містять достатньо повних вказівок про умови дій норми, правах і обов'язках сторін або юридичних санкціях і надають право органу або посадовій особі поліції вирішувати справу з урахуванням конкретних обставин. Таким чином, дані норми надають визначену свободу посадовій особі поліції. Межі названої свободи можуть бути різноманітними, оскільки і ступінь визначеності норм не є однаковими. Одним із прикладів можна привести положення ст. 34 КУпАП, яка надає можливість посадовій особі, що розглядає справу про адміністративне правопорушення, визнати пом'якшуючими і обставини, які не зазначені в законі.

До другого виду адміністративного розсуду можна віднести прийняття посадовою особою поліції певного рішення на основі норм, що містять неконкретні поняття та висловлення (допускається, може бути, може не визнати, доцільно застосувати і тому подібне). Правозастосувач сам тлумачить зміст і призначення загальних понять. Таким чином, необхідність застосування адміністративного розсуду обумовлена самим формулюванням правил адміністративної норми. Поліцейський має право вимагати в особи пред'явлення нею документів, що посвідчують особу, та/або документів, що підтверджують відповідне право особи, у спосіб, який дає можливість поліцейському прочитати та зафіксувати дані, що містяться в документах... [5]

Третя різновидність адміністративного розсуду полягає у в прийнятті посадовою особою поліції рішення по справі, що ґрунтується на приписах норм, які регламентують його діяльність, які викладені загальними формулюваннями («має право», «з'ясує», «вирішує», «визначає» і т.п.) і якими не визначено вичерпний або точний перелік умов, коли він може діяти. Такі формулювання містяться в нормативних актах, що надають суб'єктам застосування норм повноважень, необхідних для виконання покладених на них функцій, наприклад відповідно до пункту 17 ст.11 Положення «Про Національну поліцію» Голова Національної поліції вирішує в установленому порядку питання щодо заохочення та притягнення до дисциплінарної відповідальності поліцейських.

Четвертий різновид адміністративного розсуду може виражатись у наданні права органу, посадовій особі, іншому суб'єкту управління на його розсуд оцінювати юридичний факт. Так, ст. 22 КУпАП надає можливість правозастосувачу звільнити правопорушника від адміністративної відповідальності при малозначності вчиненого адміністративного правопорушення і обмежитись усним зауваженням.

Великий обсяг дискреційних повноважень має місце у внутрішньо організаційній діяльності органів поліції, до якої відноситься кадрова робота, матеріально-технічна, фінансова, діловодство. Надмірне розширення яких тягне за

собою підвищення рівня корупції, підриває авторитет органів поліції та негативно відбивається на реалізації конституційних гарантій прав приватних осіб.

Проаналізувавши теоретичні та правові основи застосування адміністративного розсуду органами та посадовими особами поліції приходимо до висновку, що дискреційні повноваження - це певна сукупність правообов'язків суб'єкта публічної адміністрації поліції, що дають йому можливість на власний розсуд, у межах закону, обрати один із кількох варіантів прийняття рішення по адміністративній справі. Застосування адміністративного розсуду в діяльності органів, служб, підрозділів і посадових осіб поліції повинен бути під постійним контролем вищих органів (посадових осіб) поліції та громадянського суспільства, що позитивно вплине на зменшення корупційних проявів в діяльності поліції.

Література:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови. / Т.В.Бусел. К.; Перун. Ірпінь: 2002. с. 1065
2. Адміністративне право України, повний курс: підручник, друге видання / Галунько В., Діхтєвський П., Кузьменко О. та ін.: Херсон Олді Плюс. 2019., С. 188.
3. Ярмакі Христофор. Дискреційні повноваження як елемент публічного адміністрування / Христофор Ярмакі // Матеріали науково-практичної конференції «Питання дискреційних повноважень у функціонуванні органів публічної влади». Київ, 2021 – С.200.
4. Ярмакі Х.П. Адміністративний розсуд, як інструмент публічного адміністрування: / Х.Ярмакі // Матеріали XII Міжнародної науково-практичної інтернет - конференції «Стан та перспективи розвитку адміністративного права та процесу». Одеса, 2021 – С.140
5. Закон України «Про Національну поліцію», 2015 рік із змінами та доповненнями - Редакція від 31.03.23. 2023.
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення 1984 р. із змінами. Редакція на 1-е люте 2023р.

Степанян Р. Е. ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ СУДОВИХ ДОКТРИН (НА ПРИКЛАДІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ) У НАЦІОНАЛЬНЕ ПРАВО ЯК ОБ'ЄКТ ПІЗНАННЯ ВІТЧИЗНЯНОГО ПРАВОЗНАВСТВА.....	230
Стоянов К. С. ЩОДО ОКРЕМИХ ПИТАНЬ СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУТУ УЧАСТІ ЗАХИСНИКА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ (ІХ–ХVІ СТ.).....	232
Сукмановська Л. М. ЩОДО ОСОБЛИВОСТЕЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ ЯК СУБ'ЄКТА ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ	236
Суліма К.В., Дьорова О.М. СІМЕЙНІ ДЕВІАЦІЇ ЯК ФАКТОР ВЧИНЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ	239
Суліма К.В., Трояновський В.С. ФОРМУВАННЯ РІВНЯ СОЦІАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ ЩОДО ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В СИСТЕМІ ОСВІТИ	242
Терлецький А.В. ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ МУНІЦИПАЛЬНОЇ ПОСЛУГИ ЯК СЕРВІСНОЇ ФУНКЦІЇ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	246
Ульянов О. І., Бурангулов А. В., Жуковський С. В. ПОЛІЦЕЙСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ КЕРОВАНА РОЗВІДКОЮ	248
Цалко В. П., Чекмарьова І. М. ОСОБЛИВОСТІ КВАЛІФІКАЦІЇ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА	252
Шувар Н. М., Милян Л. М., Дурис М., ПОВЕДІНКА ПЕДАГОГА У СТРЕСОВИХ СИТУАЦІЯХ ЯК ЯКІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА СТІЙКОСТІ ДО СИНДРОМУ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ	254
Щербань І.В, Рудой К.М. РЕФОРМУВАННЯ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ: ОСМИСЛЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	259
Щурат Т. Г. КОНФІДЕНЦІЙНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У ПРОТИДІЇ НАРКОЗЛОЧИННОСТІ: СВІТОВИЙ ДОСВІД	262
Юрченко М.М., Гаврилюк А.В. ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ СПРЯМОВАНИХ НА ЗАХИСТ ПРАВ ДІТЕЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	265
Яремчук В.О. КІБЕЗЛОЧИННІСТЬ В УКРАЇНІ ТА КРИМІНАЛІСТИКА.....	267
Ярмак В.Х. ЩОДО МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У СФЕРІ БОРОТЬБИ З НЕЗАКОННИМ ОБІГОМ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН ТА ПРЕКУРСОРІВ.....	269
Ярмак Х.П. АДМІНІСТРАТИВНИЙ РОЗСУД В ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ...	271